

Protokół z LXX posiedzenia
Komisji Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Warszawa, 17 czerwca 2020 r.

Na LXX posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowe i Etniczne zaplanowano następujący porządek obrad:

1. Wręczenie powołań dla nowych członków Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.
2. Zatwierdzenie protokołu z LXIX posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.
3. Założenia polityki państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.
4. Najważniejsze zagadnienia dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych.
5. Mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczność posługująca się językiem regionalnym w warunkach pandemii.
6. Informacja o stanie prac nad modyfikacją systemu oświaty mniejszościowej oraz strategiami oświaty poszczególnych mniejszości.
7. Deklaracja w sprawie oświaty mniejszości narodowych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Litewskiej.
8. Założenia Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030.
9. VII raport dot. sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w RP (tzw. raport ustawowy, art. 31 ust 3 ustawy o mniejszościach).
10. Stan przygotowań do Narodowego Spisu Powszechnego 2021.
11. Sprawy bieżące.

Ad. 1. Wręczenie powołań dla nowych członków Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Wręczony został akt powołania Pani Galinie Trawkinie-Sydorenko, przedstawicielce mniejszości rosyjskiej do składu KWRiMNiE.

Ad. 2. Zatwierdzenie protokołu z LXIX posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych.

Członkowie KWRiMNiE nie zgłosili sprzeciwu do przesłanego im projektu protokołu. Protokół został przyjęty.

Ad. 3. Założenia polityki państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

Pan Błażej Poboży (Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Współprzewodniczący KWRiMNIe) przedstawił pięć priorytetów założeń Państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.

Pierwszym priorytetem ma być zapewnienie sprawnej, rzetelnej, profesjonalnej i terminowej obsługi wniosków na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Pan Minister poinformował, iż po spotkaniu przedstawicieli strony mniejszościowej z pracownikami Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych w dniu 26 lutego 2020 r. MSWiA przyjęło propozycje obniżenia na 2021 r. wymogu zapewnienia przez wnioskodawcę dodatkowego finansowania wniosku o udzielenie dotacji podmiotowej na poziomie 5%, a nie, tak jak dotychczas, 10%. Jednocześnie w kontekście dotacji podmiotowych udzielonych na 2020 r., ze względu na stan epidemii i w odpowiedzi na stanowisko strony mniejszościowej, MSWiA przewiduje możliwość zniesienia wymogu wkładu własnego do wniosku przy ubieganiu się o dotacje podmiotowe na rok 2020.

Drugim wspomnianym priorytetem ma być zapewnienie możliwości prowadzenia naboru wniosków na dotacje w sposób elektroniczny. W tym celu powstać ma nowy system teleinformatyczny, który zostanie poddany testom również przez przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych. Informacja o szczegółowych zasadach podziału środków na 2021 r. uwzględni system obsługi wniosków w sposób mieszany (dopuszcza możliwość wykorzystania przedmiotowego systemu teleinformatycznego).

Trzeci priorytet to przygotowanie nowego programu integracji społeczności romskiej. Tak jak dotychczas w dużej mierze Program dotyczyć ma obszaru edukacji. Dokument ma zawierać modyfikację samej nazwy (w stosunku do dotychczasowej).

Czwarty priorytet to zapewnienie sprawnej obsługi posiedzeń Komisji Wspólnej, m.in. poprzez rozważenie propozycji zmiany regulaminu pracy Komisji Wspólnej, polegającej na wprowadzeniu posiedzeń zdalnych. Pan Minister wspomniał o propozycji wydania publikacji naukowej w celu upamiętnienia jubileuszu 15-lecia Komisji Wspólnej oraz ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych. W celu doprecyzowania formy i wybrania najlepszej oferty ogłoszony ma zostać otwarty konkurs ofert.

Piątym priorytetem jest współpraca międzynarodowa w obszarze ochrony praw mniejszości narodowych i etnicznych, sporządzanie raportów oraz organizacje wizyt komitetów doradczych Rady Europy. Szczególne zainteresowanie dotyczy mniejszości romskiej; Polska jest bardzo aktywnym członkiem Komitetu ds. osób mniejszości romskiej.

Po wspólnych ustaleniach Współprzewodniczący podjęli decyzję, że dyskusja będzie prowadzona po wystąpieniu drugiego Współprzewodniczącego Komisji Wspólnej, Pana Grzegorza Kuprianowicza.

Ad. 4. Najważniejsze zagadnienia dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych.

Pan Grzegorz Kuprianowicz (Współprzewodniczący KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości ukraińskiej) przedstawił w formie prezentacji multimedialnej przygotowany przez stronę mniejszościową tzw. bilans otwarcia, czyli dokument pt. „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – najważniejsze zagadnienia nurtujące środowiska mniejszości narodowych i etnicznych”. Został on opracowany w związku z faktem rozpoczęcia pracy przez nowy Rząd Rzeczypospolitej Polskiej jesienią 2019 r. W jedenastu punktach G. Kuprianowicz zaprezentował kluczowe problemy, których rozwiązania oczekują mniejszości.

Pierwsza sfera to system życia kulturalnego mniejszości. Stwierdził, że kluczową sprawą dla prawidłowego funkcjonowania życia kulturalnego mniejszości narodowych i etnicznych jest powołanie instytucji kultury. Współprzewodniczący zauważył, że życie kulturalne mniejszości narodowych i etnicznych, w przeciwieństwie do innych sfer kultury w państwie, nie jest zinstytucjonalizowane, co pociąga za sobą daleko idące negatywne konsekwencje. Zaznaczył również, że ważnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie kultury mniejszości jest model finansowania, który obecnie opiera się na jednorocznych dotacjach Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Postulował w imieniu mniejszości stworzenie nowego stabilnego modelu finansowania kultury mniejszości narodowych i etnicznych, czyli działań na rzecz zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowania i rozwoju języka regionalnego, opartego na długofalowym finansowaniu podmiotów, a nie poszczególnych zadań. Następnie odniósł się również do wysokości środków przeznaczonych na finansowanie działań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości i wnioskował o ich znaczące zwiększenie wysokości.

Druga sfera to oświata mniejszości. Pan Grzegorz Kuprianowicz apelował o dokonanie reformy systemu oświaty mniejszościowej, przypominając, że rozmowy na ten temat zostały podjęte kilka lat wcześniej. Zwrócił uwagę na potrzebę aktualizacji strategii oświaty poszczególnych mniejszości, które są już nie aktualne. Kolejnym poruszonym zagadnieniem było wykorzystanie środków z subwencji oświatowej dla podtrzymania i zachowania tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych. Ważną kwestią dla mniejszości jest także problem podręczników do nauczania języków mniejszości oraz przedmiotów służących do podtrzymania tożsamości mniejszości, gdyż w obecnej chwili niektóre mniejszości nie mają podręczników do nauki języka mniejszości. Podniósł także problem z równoległym nauczaniem tego samego języka jako języka obcego i języka mniejszości (dotyczy to języka niemieckiego).

Pan Grzegorz Kuprianowicz stwierdził, że ważnym elementem w obszarze edukacji mniejszości jest egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny w zakresie języka mniejszości. Wskazał na potrzebę podniesienia rangi języka mniejszości w systemie oświaty. Zwrócił uwagę, że w polskim systemie edukacji uczestnictwo w zajęciach z języków mniejszości i ewentualne egzaminy nie wpływają w żaden sposób na dalszą edukację uczniów. Przedstawił propozycję strony mniejszościowej, by w przypadku, gdy uczeń jest objęty nauczaniem języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego był on zwolniony z nauczania drugiego języka obcego; zaś w przypadku egzaminów wprowadzenie zasady, że uczeń zdający egzaminy

z języka mniejszości może być zwolniony z egzaminu z języka obcego nowożytnego, a ocena z języka mniejszości jest równoważna ocenie z języka obcego nowożytnego. Ważnym elementem byłoby także tworzenie oferty nauczania w dwóch językach na terenach zamieszkałych przez mniejszości. Inne ważne kwestie oświatowe to system doradztwa metodycznego dla nauczycieli, szkolnictwo stowarzyszeniowe oraz powołanie struktury organizacyjnej zajmującej się oświatą mniejszościową.

Kolejne kwestie, podniesione przez Współprzewodniczącego G. Kuprianowicza, to potrzeba pogłębienia wiedzy o mniejszościach w społeczeństwie polskim oraz propozycja stworzenia nowego programu rządowego dla samorządów terytorialnych, mającego na celu tworzenie dobrej atmosfery społecznej wokół mniejszości oraz zachęcanie samorządów lokalnych do działań na rzecz mniejszości i wspieranie zachowywania przez nie własnej tożsamości. Piątą sferą jest partycypacja polityczna mniejszości. Pan Grzegorz Kuprianowicz podniósł, iż ważnym jest, by znaleźć formułę dającą możliwość uczestniczenia w życiu politycznym kraju w organach przedstawicielskich dla wszystkich mniejszości.

Funkcjonowanie Komisji Wspólnej jest także ważną strefą życia mniejszości i w celu dobrego funkcjonowania tego organu wymagane są zmiany we wskazanym obszarze – m.in. poprzez doprecyzowanie systemu powoływania i odwoływania członków KWRiMNiE, zapewnienie informacji na ten temat w przestrzeni publicznej. Pan Grzegorz Kuprianowicz podniósł również kwestię stworzenia sekretariatu strony mniejszościowej KWRiMNiE oraz stałego zaplecza eksperckiego. Wskazał również, że w obszarze działania KWRiMNiE jest wiele innych, szczegółowych spraw wymagających poprawy, m.in. proces procedowania opinii KWRiMNiE, zbyt mały udział w posiedzeniach Komisji przedstawicieli strony rządowej, potrzeba zmiany regulaminu KWRiMNiE (m.in. wprowadzenie możliwości zwoływania posiedzeń Komisji w trybie zdalnym).

W dalszej części swego wystąpienia Pan G. Kuprianowicz poruszył również takie kwestie jak: Obecność mniejszości w mediach, pamięć historyczna, działania instytucji państwa wobec mniejszości, realizacja zapisów ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Konwencji Ramowej o ochronie mniejszości narodowych czy Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych.

Pan Stefan Dudra (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości łemkowskiej) zauważył, że wiedza o mniejszościach jest bardziej powszechna wśród samych mniejszości, natomiast społeczeństwo większościowe tę wiedzę posiada na niższym poziomie. Jednocześnie wyraził swoją aprobatę wobec pomysłu stworzenia kolejnej publikacji naukowej o mniejszościach narodowych i etnicznych. Odniósł się także do sposobu powoływania i odwoływania członków Komisji Wspólnej, który jego zdaniem nie jest wystarczająco jasny i klarowny. Pan Stefan Dudra złożył wniosek formalny o powołanie grupy roboczej odnośnie partycypacji mniejszości narodowych w kontekście reprezentowania mniejszości narodowych i etnicznych w parlamencie.

Pan Ryszard Galla (poseł na Sejm RP) wspomniał, iż choć jest wiele publikacji poruszających tematykę mniejszości narodowych i etnicznych, istnieje jednak problem z ich rozpowszechnianiem. Wspomniał również, iż Komisja Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP prowadzi wydawnictwo poświęcone tematyce mniejszości. Odniósł się również do kwestii nowelizacji ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Zaproponował zorganizowanie wspólnego posiedzenia KWRiMNiE i Komisji Sejmowej, podczas którego mogłyby rozpocząć się prace nad nowelizacją ustawy.

Pan Piotr Tyma (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości ukraińskiej) wyraził zadowolenie z faktu, że na posiedzeniu KWRiMNiE poruszane są różne problemy. Jednocześnie zwrócił uwagę, iż często sprawy zgłaszane podczas posiedzeń nie są ostatecznie wyjaśniane. Przypomniał także sytuację mającą miejsce w 2018 r. związaną z mniejszością ukraińską – publicznego wystąpienia ówczesnego Wojewody Lubelskiego, Pana Przemysława Czarnka. W czerwcu 2019 r. podczas posiedzenia KWRiMNiE Wojewoda Czarnek, mimo przedstawienia przez członków Komisji informacji o umorzeniu śledztwa w tej sprawie oraz sprecyzowanie zakresu historycznego przez Instytutu Pamięci Narodowej, podtrzymał swoje wcześniejsze stanowisko. Przypomniał również, że obecny na wspomnianym posiedzeniu Pan Paweł Szefernaker, Sekretarz Stanu w MSWiA zapewnił, że sytuacja będzie poddana analizie. Jak zaznaczył Pan Piotr Tyma do chwili obecnej strona mniejszościowa nie otrzymała żadnych informacji w tym zakresie.

Pan Artur Hoffman (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości żydowskiej) odniósł się do sposobu wyboru i odwoływania przedstawicieli mniejszości, które jego zdaniem nie są odpowiednie, ponieważ często organizacje, które nie są organizacjami mniejszości lub posiadają nieliczne przedstawicielstwo brane są pod uwagę w momencie analizy wyboru nowego przedstawiciela. Pan Artur Hoffman zauważył również, że jego zdaniem obecnie obowiązująca ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych jest nieaktualna i wymaga nowelizacji. Poinformował również, że 15 czerwca 2020 r. w TVP padły słowa krzywdzące wobec mniejszości żydowskiej, co bardzo zaniepokoiło członków tej mniejszości.

Pani Mirosława Kopystiańska (członek KWRMNiE, przedstawiciel mniejszości łemkowskiej) zauważyła, że czasy pandemii są wielkim sprawdzianem dla organizacji mniejszościowych i może mieć to wpływ na przyszły bieg historii. Jednocześnie zaznaczyła, że w jej ocenie najistotniejsza jest oświata mniejszości – przede wszystkim szkolenia dla nauczycieli mniejszościowych. Kolejną kwestią, do której się odniosła to prawidłowe działania KWRMNiE, które jej zdaniem powinny być dokładnie uregulowane.

Pani Galina Trawkina-Sydorenko (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości rosyjskiej) odniosła się do sposobu powoływania i odwoływania członków KWRMNiE. Jej zdaniem sposób jest wystarczająco dobrze sformułowany i wystarczy się z nim uważnie zapoznać. Byłoby dobrze usprawnić przepływ informacji między stroną rządową Komisji i innymi organami, być może przez stworzenie sekretariatu strony mniejszościowej. Zaznaczyła też, że na stronie MSWiA widnieją nieaktualne informacje nt. mniejszości rosyjskiej.

Pan Rafał Bartek (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości niemieckiej) zauważył, że istnieje konieczność aktualizacji regulaminu pracy Komisji Wspólnej. Podkreślił, że obecnie członkowie KWRiMNiE zapraszani są w sposób elektroniczny, co jest de facto niezgodne z regulaminem. Zauważył, że nadal nie zostały powołane grupy robocze, które mogłyby analizować istotne tematy nurtujące mniejszości narodowe i etniczne.

Pan Ludomir Molitoris (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości słowackiej) zadał pytanie Panu Ministrowi Błażewi Pobożemu odnośnie poprawienia misyjnej pracy ministerstwa. Wspomniał również, że nadal istnieje problem ze stworzeniem instytucji kultury danych mniejszości.

Pan Bernard Gaida (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości niemieckiej) zauważył, że dobrze byłoby wypracować procedury dotyczące procedowania zagadnień zawartych w bilansie otwarcia przygotowanym przez stronę mniejszościową.

Pan Minister Błażej Poboży poinformował, że wszelkie propozycje i postulaty zostały przez niego wynotowane i zostaną poddane analizie. Pan Minister stwierdził, że rzeczywiście należy przeanalizować sposób wyłaniania przedstawicieli mniejszości. Co więcej przychylił się do propozycji by dokonać nowelizacji regulaminu pracy Komisji.

Pan Andrzej Rudlicki (członek KWRiMNiE, dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych) wspominał, iż Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych zwróci się drogą elektroniczną o uwagi odnośnie zmian w regulaminach pracy KWRiMNiE. Odniósł się również, do wypowiedzi odnośnie wyboru i odwoływania kandydatów na przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych i dodał, że Departament prowadzi analizę na podstawie dostępnych informacji i maksymalnie stara się pytać o opinie jak najwięcej organizacji.

W tym momencie rozpoczęła się dyskusja podczas której głos zabrali Pan Piotr Tyma, Pan Stefan Dudra, Pan Andrzej Rudlicki, Pan Grzegorz Kuprianowicz.

Ad. 5. Mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczność posługująca się językiem regionalnym w warunkach pandemii

Pan Jan Abgarowicz (zastępujący Pana Edwarda Miera-Jędrzejowicza, przedstawiciela mniejszości ormiańskiej) złożył pisemne oświadczenie Pana Edwarda Miera-Jędrzejowicza, w którym wyraził on sprzeciw wobec nieuwzględnienia w stanowisku strony mniejszościowej Komisji Wspólnej z dnia 1 kwietnia 2020 r. informacji, że stanowisko nie zostało zaakceptowane przez mniejszość ormiańską. Postulował w nim zaprzestanie stosowania zasady milczącej zgody i zamieszczanie stosownej adnotacji.

Pan Grzegorz Kuprianowicz odniósł się do treści oświadczenia. Następnie Współprzewodniczący przeszedł do kolejnego punktu porządku obrad, zauważając, że sytuacja pandemii bardzo ograniczyła możliwości funkcjonowania organizacji mniejszościowych, w związku z tym strona mniejszościowa wypracowała diagnozę sytuacji, proponując działania, które poprawiłyby znacznie możliwości funkcjonowania organizacji.

Pan Rafał Bartek poinformował, że konkluzją dyskusji strony mniejszościowej jest postulat usprawnienia komunikacji między stroną mniejszościową Komisji a MSWiA. Drugą kwestią poruszoną przez Pana Bartka było otrzymanie od MSWiA wytycznych działania wobec zadań organizacji mniejszości, by nie doprowadzać do kumulacji niezrealizowanych projektów.

Pan Wojciech Kaczor (Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA) przedstawił perspektywę działania w zakresie realizacji umów na zadania organizacji mniejszości narodowych i etnicznych. Poinformował, że również Departament odczuł czas epidemii z tego względu wielu pracowników, z racji bezpieczeństwa, świadczyło pracę zdalną. Jednakże pomimo obiektywnie trudnych warunków trwa podpisywanie umów. Umowy oczekujące na podpisanie nie są jeszcze zaakceptowane z różnych przyczyn, np. z powodu wcześniej założonego terminu realizacji danego zadania. Poinformował, że wg stanu na dzień 17 czerwca br. do MSWiA wpłynęło 12 pism ws. rezygnacji z wykonania zadania. Przypomniał również, że już 17 marca 2020 r. organizacje mniejszości narodowych i etnicznych zostały poinformowane o sposobie działania podczas stanu epidemicznego. Organizacje te informowane były o licznych możliwościach działań antykryzysowych prowadzonych przez inne instytucje publiczne. W dniu 27 maja 2020 r. zostało zorganizowane spotkanie online, na którym, m.in. ustalono sposób zgłaszania uwag do projektu VII Raportu ustawowego dot. mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce.

W tym momencie podczas posiedzenia odbyła się dyskusja, w której głos zabrali Pan Minister Błażej Poboży oraz Pan Grzegorz Kuprianowicz, Współprzewodniczący KWRiMNiE.

Pani Mariola Abkowicz (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości karaimskiej) zauważyła, że podczas stanu epidemii korzystała z możliwości wysłania dokumentów z elektronicznym podpisem. Znaczyła, że doprecyzowanie sposobu współpracy z MSWiA podczas tego stanu epidemii pojawiło się zbyt późno. Zwróciła się również z prośbą o stworzenie zbioru dobrych praktyk, który byłby pomocny w sytuacji, gdy organizacje nie są w stanie działać w sposób założony podczas składania wniosków.

Pan Piotr Tyma (członek KWRiMNiE, przedstawiciel mniejszości ukraińskiej) wyraził zadowolenie faktem zapewnienia przez Ministra Błażeja Pobożego, że środki zwrócone z przyczyn epidemii do MSWiA zostaną przekazane organizacjom mniejszościowym, jednocześnie przypomniał sytuacje mając miejsce w 2017 r. podczas, której umowy nie były w sposób prawidłowo przygotowane.

W tym momencie podczas posiedzenia odbyła się dyskusja, w której udział wzięli Minister Błażej Poboży, Pan Andrzej Rudlicki, Pan Piotr Tyma.

Ad. 6. Informacja o stanie prac nad modyfikacją systemu oświaty mniejszościowej oraz strategiami oświaty poszczególnych mniejszości.

Pan Minister Maciej Kopeć (członek KWRiMNiE, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej) przypomniał, że do maja 2019 r. miały być przedstawione najważniejsze obszary tematów nurtujących mniejszości narodowe i etniczne. Na prośbę Współprzewodniczącego Kuprianowicza termin został jednak wydłużony do 15 września

2019 r. Termin ten nie został dotrzymany przez przedstawicieli poszczególnych mniejszości. Wszystkie pisma, wnioski, postulaty zostały zebrane w jeden dokument. Pracownicy MEN na podstawie zgromadzonych zagadnień przygotowali sześć obszarów nurtujących przedstawicieli mniejszości: doskonalenie zawodowe nauczycieli, podręczniki, budowa i funkcjonowanie systemu oświaty mniejszościowej, sposób jej finansowania, kwestia nauczania drugiego języka obcego (wprowadzenie możliwości nauczania w jego miejsce języka mniejszości narodowej) oraz w końcu odniesienie tej zmiany do kwestii egzaminacyjnych. Min. Kopeć wskazał, że część punktów nie wymaga zmian na poziomie ustawy, m.in. zwiększenie liczby doradców metodycznych. Działania takie mają na celu poprawienie doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz budowę systemu doradztwa na poziomie lokalnym. Odniósł się również do wyników kontroli przeprowadzonej przez NIK (kwestia podręczników litewskich). Stan pandemii wpłynął również na obszar oświaty, przez co nie odbyło się spotkanie poświęcone chociażby kwestii subwencji. Odnosząc się do kwestii zastąpienia językiem mniejszości drugiego języka obcego, minister M. Kopeć wskazał, że jest to indywidualna kwestia każdej mniejszości; zmiana jest możliwa do wprowadzenia na poziomie rozporządzenia MEN, z zachowaniem liczby godzin przeznaczonych dotąd na nauczanie języka własnego (mniejszości czy regionalnego).

Pan Rafał Bartek zaproponował, by MEN przedstawiło „mapę działań”; harmonogram, co dalej w związku z zagadnieniami, które nurtują mniejszości. Zadał również pytanie, kiedy zostanie powołana grupa robocza zajmująca się tymi zagadnieniami i kto będzie w niej uczestniczył.

Pan Patryk Panasiuk (przedstawiciel Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego) zauważył, że wiedza na temat mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce jest niewystarczająca. Przywołał kilka sytuacji, w której jako osoba wychowująca się ze społeczności białoruskiej i ukraińskiej na Podlasiu spotkał się z brakiem takiej wiedzy. Poinformował też, że na kilku uniwersytetach w Polsce prowadzone są zajęcia z zakresu mniejszości narodowych i etnicznych. Przekazał także informacje, że Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programów własnych prowadzi dwa projekty w ramach, których prowadzony jest nabór wniosków na dofinansowanie rozwoju tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych. Zaproponowane zostało również podjęcie współpracy pomiędzy przedstawicielami mniejszości narodowych i etnicznych oraz MNiSW w celu opracowania formuły mającej na celu wsparcie badań naukowych dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych.

Pan Piotr Tyma zauważył, że dopiero obecnie niektóre regiony zaczynają poznawać kulturę i historię mniejszości narodowych i etnicznych, jednak cały czas wiedza na powyższy temat wśród ogółu społeczeństwa jest niedostateczna.

Pani Aldona Jurkun (członek KWRiMNIe, przedstawiciel mniejszości litewskiej) poprosiła przedstawicieli MEN o nadesłanie wyników kontroli przeprowadzonej przez NIK oraz zadała pytanie odnośnie wyników ankiety przeprowadzonej wśród mniejszości i utworzenia strategii oświaty.

Pani Galina Trawkina-Sydorenko zadała pytanie o przyczyny nieudzielenia w 2017 r. przez Kuratorium Oświaty w Łodzi patronatu dla Ogólnokrajowego Festiwalu Piosenki Rosyjskiej.

Pan Grzegorz Kuprianowicz stwierdził, że sprawy oświaty są niezwykle złożone i należy przeanalizować pomysł zmiany systemu subwencji na dotacje. Zwrócił uwagę, że być może właściwą drogą byłoby dokładne określenie, jakie działania służące zachowaniu tożsamości mniejszości powinien w ramach subwencji podejmować samorząd jako organ prowadzący szkół. Poparł także postulat Pana Rafała Bartka stworzenia „mapy drogowej” dalszych działań w kwestii oświaty mniejszości, podkreślając, że stroną inicjującą musi być strona rządowa.

Pan Maciej Kopeć zapewnił, że MEN sprawdzi powody działań Łódzkiego Kuratora Oświaty odnośnie Ogólnokrajowego Festiwalu Piosenki Rosyjskiej. Ustosunkował się także do kwestii dotyczących zmian w systemie oświaty mniejszości.

Współprzewodniczący Pan Grzegorz Kuprianowicz zwrócił uwagę, że po przekazaniu przez mniejszości odpowiedzi na ankietę jesienią 2019 r., MEN przygotowało jedynie zestawienie tych uwag w styczniu 2020 r. i nie podjęło innych działań w kwestii modyfikacji systemu oświaty mniejszości. Stwierdził, że mniejszości ze swej strony zrobiły to co mogły, tzn. przekazały uwagi w ramach ankiety i w tym momencie oczekiwały na dalsze działania ze strony MEN, mające na celu kontynuację prac. Sformułował też prośbę, aby MEN określił jakie działania zamierza podjąć.

Pan Maciej Kopeć zadeklarował, że MEN wystosuje pismo, w którym wyrazi swoje stanowisko oraz plany dalszych działań.

W tym momencie rozpoczęła się dyskusja, w której udział wzięli Pan Bernard Gaida oraz Pan Ludomir Molitoris.

Ad. 7. Deklaracja w sprawie oświaty mniejszości narodowych w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Litewskiej

Pan Maciej Kopeć przypomniał, iż 31 sierpnia 2018 r. podczas wizyty Pani Minister Anny Zalewskiej w Wilnie, ministrowie edukacji Litwy oraz Polski zobowiązali się do powołania grupy roboczej, która dokonałaby analizy nauczania języków mniejszości oraz podręczników w obu krajach. W dniu 22 listopada 2018 r. w Wilnie została podpisana deklaracja o współpracy w dziedzinie oświaty pomiędzy Ośrodkiem Rozwoju Edukacji i Litewskim Centrum Rozwoju i Edukacji. Efektem działań ekspertów obu stron było podpisanie 20 listopada 2019 r. przez ministrów edukacji RP i Republiki Litewskiej deklaracje ws. oświaty polskiej mniejszości narodowej w Republice Litewskiej oraz mniejszości litewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej, deklaracja zawierała rekomendacje dla obu stron. Istotne mają być dwie kluczowe kwestie: powołanie zespołu, który monitoruje wdrażanie deklaracji oraz harmonogram jej wdrażania. 5 marca 2020 r. Minister Edukacji Narodowej podpisał zarządzenie w sprawie powołania zespołu monitorowania wdrażania deklaracji w sprawie oświaty polskiej mniejszości narodowej w Republice Litewskiej i litewskiej mniejszości narodowej w Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie odbyły się dwa spotkania wiceministrów oświaty, celem których było ustalenie harmonogramu wdrażania deklaracji. W trakcie rozmów kolejnym krokiem miało być

uzgodnienie i podpisanie harmonogramu podczas wizyty Ministra Edukacji Narodowej, Pana Dariusza Piątkowskiego w Wilnie, jednak ze względu na pandemię COVID-19 spotkanie nie odbyło się. 19 maja 2020 r. zostało wystosowane pismo do Pani Minister Jolanty Urbanowicz, gdzie poinformowano o sytuacji oświaty podczas pandemii oraz zaplanowano spotkanie w czerwcu 2020 r.

Pani Aldona Jurkun wspomniała, że mniejszość litewska z pewnym niepokojem przyjęła treść deklaracji, gdyż stawia ona jedną z mniejszości w lepszej pozycji:

- zapewnia mniejszości polskiej wszystkie podręczniki w języku polskim a mniejszości litewskiej tylko podręczniki do nauki języka, historii i geografii Litwy;
- wspomina tylko o mniejszości polskiej w części dotyczącej punktowania za egzamin dojrzałości z języka mniejszości przy rekrutacji na wyższe uczelnie, a przecież w Polsce również istnieje problem uznawania egzaminu (podnoszony na posiedzeniach KWRiMNIÉ) – tylko na znikomej liczbie kierunków wyniki egzaminu maturalnego z języka mniejszości mogą być brane pod uwagę przy obliczaniu wyniku rekrutacji kandydata na studenta.

Wobec powyższego słowa Ministra Edukacji Narodowej o tym, iż „ma nadzieję, że polska oświata na Litwie będzie podobnie traktowana jak litewska oświata w Polsce” są powielaniem stereotypu o złej Litwie i dobrej Polsce gdy w rzeczywistości porównanie nie jest takie jednoznaczne. Na przykład podręczniki w języku mniejszości do takich przedmiotów jak fizyka, chemia, matematyka to jest coś czego Litwini w Polsce nigdy nie mieli, a są dostępne dla Polaków na Litwie. Deklaracja nie niweluje tej różnicy.

Często popełnianym błędem jest porównywanie bezwzględnych nakładów Litwy i Polski na podręczniki czy finansowego wsparcia na jednego ucznia bez uwzględnienia skali – liczby uczniów mniejszości i wpływu wsparcia na budżety obu państw. Dla zilustrowania różnicy została pokazana mapa rozmieszczenia szkół mniejszości polskiej i litewskiej z diagramami reprezentującymi liczbę uczęszczających do nich uczniów.

Pan Maciej Kopeć poinformował, że w przypadku szkół publicznych, prowadzonych przez inne podmioty niż samorząd, szkoły te otrzymują środki na takich samych zasadach, które dotyczą samorządów, a w przypadku szkół niepublicznych środki, które są przekazywane ze środków organu dotującego. Zapewnił, że deklaracja ma na celu współpracę między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską.

Współprzewodniczący zgodnie podjęli decyzję o przeniesieniu na następne posiedzenie KWRMNIÉ dyskusji nt. punktów: „Założenia Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030” oraz „VII raport dot. sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w RP (tzw. Raport ustawowy, art. 31 ust 3 ustawy o mniejszościach)”. Pan Minister Błażej Poboży musiał opuścić posiedzenie KWiRMNIÉ ze względu na wykonywanie innych czynności służbowych.

Ad. 10. Stan przygotowań do Narodowego Spisu Powszechnego 2021.

Pani Dorota Szałtys (członek KWRiMNIe, przedstawiciel Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego) poinformowała, że w ramach przygotowań do NSP 2021 służby statystyki publicznej przeprowadziły dwa spisy próbne. Pierwszy przeprowadzono w październiku 2019 r. w gminie Czerwińsk nad Wisłą (bez mniejszości) i w Sierakowicach (zamieszkuje tam społeczność posługująca się językiem kaszubskim). Na prośbę strony mniejszościowej GUS przedstawił wcześniej szerokie informacje na temat sposobu przeprowadzania spisu. Drugi spis próbny został zrealizowany od 1 do 30 kwietnia 2020 r. na terenie 16 gmin. Wyboru gmin dokonano na podstawie wielu wskaźników. Spis próbny przeprowadzony został jako badanie pełne poprzez kanały CAWI (samospis z wykorzystaniem internetu) i CATI (wywiad telefoniczny). Zrezygnowano z kanału zbierania danych poprzez wywiad bezpośredni (CAPI) z powodu zbyt dużego zagrożenia COVID19 zarówno dla respondentów, jak i rachmistrzów spisowych. Celem spisów próbnych było sprawdzenie rozwiązań organizacyjnych, technicznych, informacyjnych, popularyzacyjnych oraz metodologicznych, które będą przydatne w głównym spisie. Główny wniosek z realizacji obu spisów próbnych przed NSP 2021 pozwala założyć, że jednostki statystyki są organizacyjnie, technologicznie, metodologicznie i popularyzacyjnie prawidłowo przygotowane do realizacji spisu powszechnego NSP 2021.

Pan Grzegorz Kuprianowicz zadał pytanie odnośnie skali samospisu (może on być bardziej doskonałą formą ujawnienia kwestii tożsamości narodowej i używanego języka). Pan Grzegorz Kuprianowicz zwrócił się również z pytaniem czy zostały podjęte działania w celu przeprowadzenia kampanii informacyjnej dotyczącej spisu w językach mniejszości. Padło też pytanie o możliwość udziału przedstawicieli mniejszości w szkoleniach dla rachmistrzów oraz o termin informacji o kolejnych działaniach GUS w obszarze spisu.

Pani Dorota Szałtys poinformowała, że samospis będzie podstawową formą spisu powszechnego. Stwierdziła też, że uzyskane wyniki spisu były na poziomie oczekiwań, biorąc pod uwagę sytuację epidemiologiczną. Udział przedstawicieli mniejszości w szkoleniach dla rachmistrzów ma zostać poddany analizie. Dodała również, że w czasie spisów próbnych często wykorzystywane były intytucje kościelne – to „narzędzie komunikacyjne” ma być zatem wykorzystane w przyszłości.

Pani Karolina Banaszek (rzecznik prasowy Prezesa GUS) poinformowała, że w zrealizowanym w kwietniu br. drugim spisie próbnym przed NSP 2021 przeprowadzono kampanie informacyjne skierowane również do mniejszości narodowych i etnicznych. W ramach działań prowadzono kampanie w językach mniejszości. Były one wykonywane głównie w trzech gminach (Dubicze Cerkiewne, Puck, Pruszków) w różny sposób: poprzez konkursy, banery oraz audycje radiowe.

Pan Ludomir Molitoris poinformował, że zgłoszono mu przypadki, że nie zadano pytania odnośnie narodowości.

Pani Aldona Jurkun zgłosiła osobiste negatywne doświadczenia z poprzednich spisów powszechnych:

- przypisanie przez rachmistrza Aldonie Jurkun narodowości polskiej bez zadania pytania o narodowość w NSP w 2002 roku; korekta została wprowadzona na żądanie spisywanej;
- brak uwzględnienia przez GUS samospisu w wynikach NSP w 2011 roku, a była to jedyna możliwość deklaracji narodowości przez Aldonę Jurkun w 2011 r.

Ad. 11. Sprawy bieżące.

Pan Piotr Tyma złożył na ręce Dyrektora Andrzeja Rudlickiego pismo ws. grobów i pomników ważnych dla społeczności ukraińskiej z prośbą o poważne pochylenie się nad sprawą.

Pani Mirosława Kopystiańska zgłosiła, że w gminie Bielanka zdewastowana została tablica dwujęzyczna. Podobna sytuacja miała mieć też miejsce na terenie Śląska Opolskiego.

Na tym **Współprzewodniczący Pan Grzegorz Kuprianowicz** zakończył posiedzenie.

Pełny zapis dźwięku z przebiegu posiedzenia, stanowiący integralną część niniejszego protokołu, dostępny jest na stronie internetowej:

<http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/komisja-wspolna/posiedzenia/2020/11206,LXX-posiedzenie-Komisji-Wspolnej-Rzadu-i-Mniejszosci-Narodowych-i-Etnicznych-17-.html>

Grzegorz Kuprianowicz

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej
Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych

Błażej Poboży

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej
Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych